

कृषि उन्नती योजना - राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत सन २०१९-२० मध्ये भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठी (TRFA- Pulses) कार्यक्रमास प्रशाकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : राअसुअ/प्र.क्र.८१/४-अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : २० सप्टेंबर, २०१९

वाचा:-

१. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र File No.2-1/2019 -NFSM दि. १५/०३/२०१९
२. कृषी आयुक्तालयाचे पत्र NFSM/extn-१/AAP-२०१९-२०/F.no.०१/९२/१९, दि.२२/०३/२०१९
३. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र File No.2-16/2019NFSM दि. १८/०४/२०१९
४. कृषी व पदुम विभागाचे पत्र क्र. अेअेपी २०१९/प्र.क्र.२३/४- अ, दि. ०६/०५/२०१९
५. कृषी व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्र. अेअेपी २०१९/प्र.क्र.२३/४- अ, दि. ०३/०६/२०१९
६. कृषी आयुक्तालयाचे पत्र कृ.आ./विप्र १/राअसुअ/कृआ/प्र.क्र.०१/१४७/१९, दि. २७/०५/२०१९
७. कृषी आयुक्तालयाचे पत्र कृ.आ./विप्र १/राअसुअ/TRFA/प्र.क्र.२२/२५२/१९, दि.१६/०९/२०१९

प्रस्तावना :-

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत समाविष्ट पिकांच्या उत्पादकतेत वाढ करणे, शेत जमिनीची सुपीकता व उत्पादकता वाढविणे, रोजगारांची संधी निर्माण करणे व शेतकऱ्यांच्या उत्पादनात वाढ करणे ही या अभियानाची प्रमुख उद्दिष्ट आहेत.

सन २०१९-२० करिता केंद्र शासनाने महाराष्ट्राकरीता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत अन्नधान्य पिकांसाठी (भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य-मका व पौष्टिक तृणधान्य) ₹ २२०१९.८१५५ लाख रकमेचा कृति आराखडा मंजूर केला आहे. त्यास केंद्र शासनाने संदर्भाकित दि. ०८/०४/२०१९ च्या रोजीच्या पत्रान्वये मंजुरी दिली आहे. त्यानुसार सदर ₹ २२०१९.८१५५ लाख (केंद्र हिस्सा ₹ १३२११.८८९३ लाख + राज्य हिस्सा ₹ ८८०७.९२६२ लाख) रकमेच्या कृती आराखड्यास दिनांक ०३/०६/२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान केलेली आहे.

२०१८-१९ च्या रब्बी हंगामाच्या अनुषंगाने राष्ट्रीय कृषि परीषदेच्या शिफारसी अन्वये पुर्वीय सहा राज्यांमध्ये सन २०१६-१७ पासून सुरु असलेला भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठीचा (TRFA-Pulses) कार्यक्रम २०१९-२० पासून मध्य प्रदेश, महाराष्ट्र, तामिळनाडु, गुजरात आणि कर्नाटक या राज्यांतही लागू करण्याचे निदेश केंद्र शासनाने दिले आहेत. त्यानुषंगाने कृषी आयुक्तालयाने सादर केलेल्या प्रस्तावास केंद्र शासनाने दि. १२/०९/२०१९

रोजीच्या पत्रान्वये राज्यात सदर अभियानांतर्गत भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठी (TRFA- Pulses) कार्यक्रमाच्या ₹ ६९७.५०० लाख रकमेच्या कृती आराखड्यास मंजूरी प्रदान केलेली आहे. त्यानुषंगाने भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्याचा कार्यक्रम राज्यात राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुषंगाने शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे-

शासन निर्णय:

१. सन २०१९-२० करिता कृषि उन्नती योजनेतर्गत राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अन्नधान्य पिकांतर्गत ₹ ६९७.५०० लक्ष (केंद्र हिस्सा ₹ ४१८.५०० + राज्य हिस्सा ₹ २७९.००० लक्ष) रकमेच्या भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठीच्या (TRFA- Pulses) कार्यक्रमास खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.
  - i. सदर कार्यक्रम राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानाच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार राबविण्यात यावा.
  - ii. या कार्यक्रमांतर्गत वापरले जाणारे वाण १० वर्षांच्या आतील असावेत.
  - iii. या कार्यक्रमांतर्गत घेतले जाणारी प्रात्येक्षिके आयसीएआर (ICAR) किंवा कृषि विद्यापिठाने (SAU) शिफारस केलेली असावीत.
  - iv. सदर प्रात्येक्षिकांचे १०० टक्के जिओ टॅगिंग (Geo Tagging) करण्यात येईल व त्याची जबाबदारी जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांची असेल.
२. सदर कार्यक्रमाचे घटक/उपघटक निहाय मंजूर आर्थिक व भौतिक लक्षांकाचे वितरण सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मध्ये नमूद केले आहे. सदर अभियानाची केंद्र व राज्याच्या ६०:४० आर्थिक सहभागाच्या प्रमाणात अंमलबजावणी करण्यात यावी.
३. सदर अभियानाच्या अंमलबजावणीकरीता केंद्र व राज्य हिस्स्याचा निधी ६०:४० प्रमाणात वेळोवेळी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीद्वारे आयुक्त (कृषि) यांना उपलब्ध करून देण्यात येईल. सदर निधी केंद्र व राज्य हिस्स्याच्या पुढील लेखाशिर्षाखाली सन २०१९-२० करिता करण्यात आलेल्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीतून खर्ची टाकण्यात यावा.

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
सर्वसाधारण	मागणी क्रमांक डी-३ २४०१- पीक संवर्धन (००) (१०२) अन्नधान्य पिके (००) (२५) कृषि उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य पिके (केंद्र हिस्सा ६०%) (२४०१ ४६१४) (योजनांतर्गत) (दत्तमत) ३३, अर्थसहाय्य	मागणी क्रमांक डी-३ २४०१- पीक संवर्धन (००) (१०२) अन्नधान्य पिके (००) (३३) कृषि उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य पिके (राज्य हिस्सा ४०%) (२४०१A२३४) (योजनांतर्गत) (दत्तमत) ३३, अर्थसहाय्य

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
अनुसूचित जाती	मागणी क्रमांक डी-३ २४०१- पीक संवर्धन (००) (७८९) अनुसूचित जाती उपयोजना (००) (०५) कृषी उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य पिके (केंद्र हिस्सा ६०%) अनुसूचित जाती उपयोजना (२४०१ A१६३), ३३, अर्थसहाय्य	मागणी क्रमांक डी-३ २४०१- पीक संवर्धन (००) (७८९) अनुसूचित जाती उपयोजना (००) (०६) कृषी उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य पिके (राज्य हिस्सा ४०%) अनुसूचित जाती उपयोजना (२४०१ A१७२), ३३, अर्थसहाय्य
अनुसूचित जमाती	मागणी क्रमांक टी-५ २४०१- पीक संवर्धन, ७९६-जनजाती क्षेत्रांतर्गत उपयोजना (पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना), जनजाती क्षेत्रांतर्गत उपयोजना, (०१) (२१) कृषी उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य पिके (केंद्र हिस्सा ६०%) (२४०१ A५५७) ३३, अर्थसहाय्य	मागणी क्रमांक टी-५ २४०१- पीक संवर्धन, ७९६-जनजाती क्षेत्रांतर्गत उपयोजना (पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना), जनजाती क्षेत्रांतर्गत उपयोजना, (०१) (२२) कृषी उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य पिके (राज्य हिस्सा ४०%) (२४०१ A५६६) ३३, अर्थसहाय्य

४. केंद्र शासनाचे निर्देशानुसार सदर ₹६९७.५०० लक्ष रकमेच्या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यात यावी.
५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०९२०१९२६५९०३०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(महावीर झेंडगे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रती:-

१. मा. मंत्री (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. राज्य मंत्री (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
४. मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
५. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
६. अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

७. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१०. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला.
११. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, साखर संकुल, शिवाजीनगर, पुणे.
१२. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
१३. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
१४. महालेखाकार (स्थानिक निकाय लेखा परिक्षा व लेखा), मुंबई.
१५. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपुर
१६. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपुर
१७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
१८. सहायक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
१९. वित्त विभाग (कार्या. व्यय-१ / अर्थसंकल्प - १३), मंत्रालय, मुंबई
२०. निवड नस्ती.

परिशिष्ट - अ

सन २०१९-२० करिता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठी (TRFA- Pulses) कार्यक्रम

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	केंद्राकडून मंजूर कार्यक्रम			
			भौतिक	आर्थिक		
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकूण
१	पीक प्रात्यक्षिके					
	अ) हरभरा	रु. ९००० प्रती हे.	४०००	२१६.०००	१४४.०००	३६०.०००
	ब) मसूर	रु. ९००० प्रती हे.	५०	२.७००	१.८००	४.५००
	क) मुग	रु. ९००० प्रती हे.	१००	५.४००	३.६००	९.०००
	ड) लाखोळी	रु. ९००० प्रती हे.	२०००	१०८.०००	७२.०००	१८०.०००
	एकूण १ अ) ते १ ड)		६१५०	३३२.१००	२२१.४००	५५३.५००
२	उत्पादन साधने					
	अ) प्रमाणित बियाणे वितरण					
	i) उन्हाळी मुग	रु. २५०० प्रती क्विंटल	४०००	६०.०००	४०.०००	१००.०००
	ii)लाखोळी	रु. २५०० प्रती क्विंटल	५००	७.५००	५.०००	१२.५००
	iii)वाल (Dolichous Bean)	रु. २५०० प्रती क्विंटल	१००	१.५००	१.०००	२.५००
	एकूण २ अ i) ते २ अ iii)		४६००	६९.०००	४६.०००	११५.०००
	ब)जैवीक खते	रु. ३०० प्रती हे.	५०००	९.०००	६.०००	१५.०००
एकूण २ अ) ते २ ब)		--	७८.०००	५२.०००	१३०.०००	
३	पीक पद्धतीवर आधारीत प्रशिक्षण (४ सत्र)	रु. २५०० प्रती क्विंटल	१००	८.४००	५.६००	१४.०००
एकूण एकंदर				४१८.५००	२७९.०००	६९७.५००